

Koncepcja Edukacyjna VIADRINA 21+

Studium wykonalności
dotyczące interakcji transgranicznych
w środowisku przedszkolnym i szkolnym

Euroregion
PRO EUROPA VIADRINA

Koncepcja Edukacyjna VIADRINA 21+

Studium wykonalności
dotyczące interakcji transgranicznych
w środowisku przedszkolnym i szkolnym

Frankfurt (Oder) | Gorzów Wielkopolski
2023

Koncepcja Edukacyjna VIADRINA 21+

Studium wykonalności dotyczące interakcji transgranicznych w środowisku przedszkolnym i szkolnym

Redakcja:

Toralf Schiwietz, Krzysztof Szydłak, Armand Adamczyk, Piotr Boboryk, Elżbieta Karmazyn, Julita Lewandowska, Magdalena Modrzewska-Chaciej, Samuel Baldzikowski, Olga Filus

Kartografia:

© Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Oprawa graficzna, skład i druk:

minkadu Kommunikationsdesign, Berlin

Wydawca:

© Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Mittlere Oder e. V.

Holzmarkt 7
15230 Frankfurt (Oder)

Tel.: +49 335 66 594-0
Fax: +49 335 66 594-20

info@euroregion-viadrina.eu
www.euroregion-viadrina.eu

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

ul. Władysława Łokietka 22
66-400 Gorzów Wlkp.

Tel.: +48 95 7358 447
Fax: +48 95 7358 461

info@euroregion-viadrina.pl
www.euroregion-viadrina.pl

Publikacje, w tym fragmenty, tylko za zgodą wydawców.

Frankfurt (Oder) 2023 | Gorzów Wielkopolski 2023

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego
Europäische Union
Europäischer Fonds
für regionale Entwicklung

BB-PL
INTERREG V A
2014-2020

Redukować bariery – wspólnie wykorzystywać silne strony
Barrieren reduzieren – gemeinsame Stärken nutzen

Spis treści

Wstęp	4
Wprowadzenie	6
Zadanie i metodologia	22
Analiza	26
Wskazówki i rekomendacje	36
Podsumowanie	40
Bibliografia	42
Euroregion PRO EUROPA VIADRINA	44

Wstęp

Dziś, ponad trzy dekady po zmianach politycznych w Europie i prawie dwie dekady po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej, ogromny wzrost współzależności w polsko-niemieckim regionie przygranicznym świadczy o korzyściach płynących z otwartych granic. Doświadczanie kultury sąsiada, odkrywanie dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego sąsiedniego kraju, wspólne uprawianie sportów i gier, uczenie się od siebie nawzajem, atrakcyjne miejsce pracy lub nowy klient po drugiej stronie są postrzegane jako wzbogacenie.

W ramach projektu DIALOG finansowanego z programu współpracy INTERREG VA Brandenburgia - Polska 2014 - 2020, Euroregion PRO EUROPA VIADRINA i Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr skupiły się na zaletach współpracy transgranicznej na przykładzie systemu opieki zdrowotnej i edukacji. Koncepcja edukacji VIADRINA 21+ (ER PEV 2020) przedstawia wyniki analizy sytuacji i transgranicznego podejścia do działań w dziedzinie edukacji - uczenia się przez całe życie. W kontekście tego, że społeczeństwo z dobrze wykształconymi mieszkańcami może lepiej sprostać wszechobecnym wyzwaniom związanym ze zmianami demograficznymi, cyfrowymi i globalnymi, transgraniczne podejścia edukacyjne są postrzegane jako szczególnie skuteczna forma rozwoju umiejętności, a tym samym szansa dla regionu przygranicznego, którą należy rozwijać dla dużej części populacji.

Koncepcja edukacyjna VIADRINA 21+ pokazuje, że transgraniczny sposób działania w dziedzinie edukacji w znacznym stopniu przyczyniają się do interdyscyplinarnego rozwoju umiejętności od najmłodszych do najstarszych. Transgraniczne interakcje dotyczące dzieci i młodzieży mają tutaj szczególne znaczenie, ponieważ charakteryzują się wysokim stopniem skuteczności, a tym samym trwałości. Koncepcja edukacyjna VIADRINA 21+ postuluje, między innymi, jako cel dla sektora przedszkolnego i szkolnego, aby wszystkie dzieci i młodzież wzięły udział w kilkudniowej interakcji transgranicznej przynajmniej jeden raz w trakcie pobytu w przedszkolu lub szkole. W ramach projektu DIALOG 2.0, który jest również finansowany z programu współpracy INTERREG VA Brandenburgia - Polska 2014 - 2020, studium wykonalności zweryfikowało, w jakim stopniu można osiągnąć ten cel.

Na potrzeby tego studium wykonalności przeanalizowaliśmy różne polsko-niemieckie projekty wymiany dzieci i młodzieży, które były wspierane przez Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży (PNWM) lub Fundusz Małych Projektów (FMP) finansowany przez UE. Ponadto zainicjowano i przeanalizowano indywidualne interakcje transgraniczne oraz wykorzystano wyniki specjalistycznych dyskusji z ekspertami, warsztatów z zainteresowanymi stronami, wyjazdów studyjnych i konferencji. Niniejsza broszura podsumowuje wyniki studium wykonalności w ramach projektu DIALOG 2.0.

Jego publikacja nie byłaby możliwa bez wsparcia wielu zaangażowanych osób i instytucji. Dziękujemy za współpracę licznym nauczycielom, pedagogom, wychowawcom, dyrektorom i dyrektorkom świetlic i szkół, organizatorom wymian i spotkań młodzieży, beneficjentom projektów, pracownikom i decydom w gminach, miastach, urzędach i powiatach, przedstawicielom wydziałów edukacji, instytucjom wspierającym finansowo i merytorycznie polsko-niemiecką wymianę, instytucjom i izmom gospodarczym, decydom i pracownikom Kuratorium Oświaty w Gorzowie Wielkopolskim oraz ministerstw.

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Mittlere Oder e. V.

**Stowarzyszenie Gmin Polskich
Euroregionu „Pro Europa Viadrina”**

Toralf Schiwietz
Geschäftsführer | Dyrektor

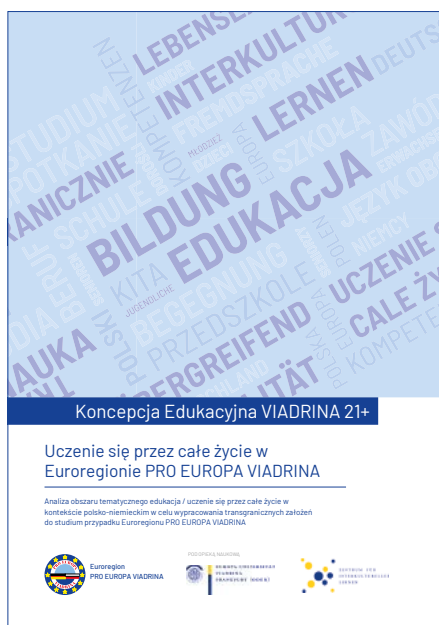
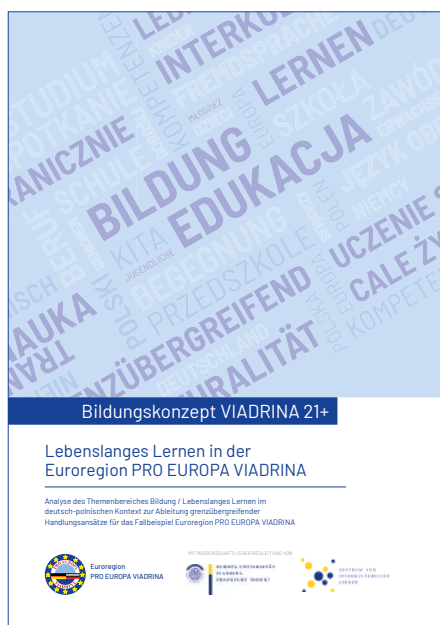
Krzysztof Szydłak
Dyrektor | Geschäftsführer

Frankfurt (Oder) | Gorzów Wielkopolski
Dezember 2023 | grudzień 2023

Wprowadzenie

W Koncepcji Edukacyjnej VIADRINA 21+ interdyscyplinarny rozwój umiejętności został zidentyfikowany jako wartość dodana transgranicznego podejścia edukacyjnego, a tym samym jako szansa na rozwój regionu przygranicznego. Na tej podstawie opracowano cele i podejścia do działań dla grup wiekowych od dzieci w wieku przedszkolnym do seniorów. Transgraniczne interakcje dzieci i młodzieży mają tutaj szczególne znaczenie, ponieważ odpowiednie zaangażowanie ma na nich szczególnie skuteczny i trwały pozytywny wpływ. Dlatego też ta grupa docelowa znalazła się w centrum studium wykonalności.

W celu podkreślenia korzyści płynących z transgranicznego podejścia do edukacji w sektorze przedszkolnym i szkolnym, w tym miejscu należy podkreślić teoretyczne podstawy związane z Koncepcją Edukacyjną VIADRINA 21+. Pod parasolem Organizacji Narodów Zjednoczonych, różne dokumenty administracyjno-prawne i strategiczne dotyczące edukacji i uczenia się przez całe życie służą jako orientacja i cele dla wszystkich krajów w globalnej społeczności (por. „Agenda Edukacji 2030”, ONZ, 2015).

Rys. 1: Koncepcja Edukacyjna VIADRINA 21+ (ERPEV 2020)

Polska i Niemcy również stosują się do tego poprzez krajowe regulacje prawne, a także zobowiązały się do intensyfikacji współpracy w dziedzinie edukacji poprzez umowy dwustronne (por. „Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy”, 1991). Traktat Sąsiedzki (1991) przywiązuje szczególną wagę do pogłębiania współpracy w zakresie języka i kultury kraju sąsiedniego oraz zachęca do wymiany i spotkań w tym celu.

Na poziomie Unii Europejskiej wysiłki zaowocowały „Wizją Europejskiego Obszaru Edukacji 2025” (Komisja Europejska 2018). Oceniając stan edukacji w Europie w tamtym czasie i w świetle obecnych wyzwań, państwa członkowskie UE zgodnie uznały, że edukacja i kultura są kluczowymi czynnikami napędzającymi rozwój gospodarczy i społeczny, a tym samym zrównoważoną Europę.

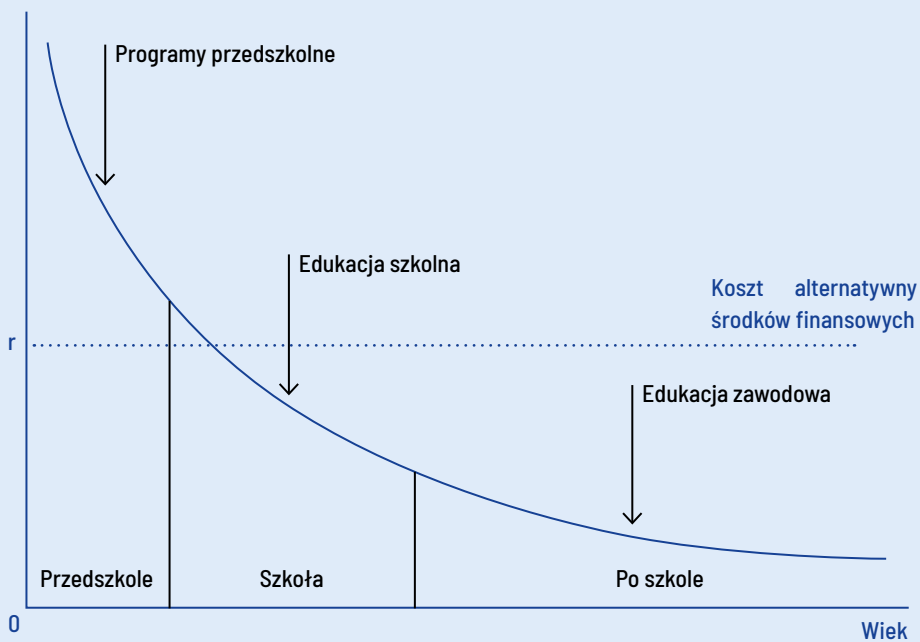
Wizja Komisji Europejskiej (2018) dla Europy, w której

- pobyt za granicą w celach naukowych i edukacyjnych staje się normą,
- kwalifikacje szkolne i uniwersyteckie są uznawane w całej UE,
- powszechne jest posługiwanie się dwoma językami poza językiem ojczystym,
- każdy ma dostęp do wysokiej jakości edukacji, bez względu na swoje pochodzenie społeczne i ekonomiczne,
- ludzie są w pełni świadomi swojej europejskiej tożsamości, europejskiego dziedzictwa kulturowego i jego różnorodności

W szczególności Komisja Europejska przyjmuje ustalenia dotyczące korzyści płynących z wczesnej edukacji i wychowania (EENEE 2018).

Stopy zwrotu z inwestycji w kapitał ludzki

Stopy zwrotu z inwestycji w kapitał ludzki początkowo zakładające, że inwestycje są równe dla wszystkich grup wiekowych

Na przykład badania PISA pokazują, że dzieci, które uczęszczały na więcej niż jeden rok wczesnej edukacji, osiągają lepsze wyniki w nauce języków obcych i matematyki. Przyczynia się to również do niższego wskaźnika przerywania nauki i większej spójności społecznej.

W sektorze wczesnego dzieciństwa następujące kompetencje interdyscyplinarne są zatem przykładem interakcji transgranicznej:

- wspierają rozumienie różnych perspektyw (zdolność do refleksji, kompetencja komunikacyjna, empatia i otwartość),
- pomagają rozwijać umiejętność znoszenia sprzeczności (elastyczność i tolerancja dla różnorodności),
- wspierają edukację w zakresie traktowania innych ludzi z szacunkiem (tolerancja i akceptacja),
- pomagają redukować uprzedzenia (zdolność do radzenia sobie z konfliktami, autorefleksja, kreatywność);
- pomagają zrozumieć i uznać wartość heterogeniczności i pluralizmu społeczeństwa (uczenie się przez całe życie, rezygnacja z myślenia hierarchicznego, orientacja na kulturę dnia codziennego).

Kompetencja międzykulturowa wyłania się w szczególności z transgranicznych podejść edukacyjnych jako kluczowa kompetencja dla edukacji i uczenia się przez całe życie.

Według Thomasa (2003) jest ona uważana za kluczową kompetencję, która przejawia się w umiejętności rozpoznawania, szanowania, doceniania i produktywnego wykorzystywania czynników kulturowych w postrzeganiu, myśleniu, percepcji, osądach i działaniach własnych i innych osób. Kompetencja międzykulturowa nie powinna być jednak utożsamiana z kompetencją niezależną.

Według Boltena (2012) kompetencja międzykulturowa jest tutaj rozumiana jako wzajemne oddziaływanie podkompetencji (kompetencji zawodowych, strategicznych, indywidualnych i społecznych), które ma miejsce w ciągłym procesie, które są obecne w różnych formach u konkretnej osoby działającej i muszą być stale rozwijane (w sensie uczenia się przez całe życie).

W zglobalizowanym świecie rośnie znaczenie nabywania kluczowych kompetencji. W 2005 roku Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) opublikowała ramy odniesienia i wskazała, że są one nabywane w wyniku interakcji trzech kategorii kompetencji kluczowych:

- Interaktywne korzystanie z mediów i zasobów (m. in. języka)
- Interakcja w grupach niejednorodnych
- Autonomiczna zdolność do działania

Rys. 3: Trzy kategorie kompetencji kluczowych (OECD 2005)

U podstaw tego leży zdolność do refleksji, która jest rozwijana w szczególności poprzez (regularną) interakcję w heterogenicznych grupach i ma zasadnicze znaczenie dla rozwoju kompetencji międzykulturowych.

Należy również podkreślić inne zalecenia Rady Europejskiej w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (Rada Unii Europejskiej 2018):

„Wszystkie kompetencje kluczowe są uważane za równie ważne, ponieważ każda z nich przyczynia się do udanego życia w społeczeństwie. ... Umiejętności takie jak krytyczne myślenie, rozwiązywanie problemów, praca zespołowa, umiejętności komunikacyjne i negocjacyjne, umiejętności analityczne, kreatywność i kompetencje interkulturowe są integralną częścią wszystkich kluczowych kompetencji.”

Ramy referencyjne obejmują osiem kompetencji kluczowych:

- umiejętność czytania i pisania
- wielojęzyczność
- umiejętność liczenia, umiejętności naukowe i inżynierskie
- kompetencje cyfrowe i techniczne
- umiejętności interpersonalne i zdolność do nabywania nowych kompetencji
- aktywna postawa obywatelska
- przedsiębiorczość
- świadomość i ekspresja kulturalna

Rys. 4: Kompetencje kluczowe w procesie uczenia się przez całe życie (Rada Unii Europejskiej 2018)

Również w odniesieniu do pożądaných kompetencji językowych (wielojęzyczność), „pozytywna postawa z docenieniem różnorodności kulturowej” (Rada Unii Europejskiej 2018) ma korzystny i motywujący wpływ. Dlatego świadomość i ekspresja kulturowa są ściśle związane także z tym, co wzmacnia rolę kompetencji interkulturowej, to zaś w kontekście euroregionalnym sugeruje włączenie elementów dziedzictwa naturalnego i kulturowego.

Kompetencje międzykulturowe rozwijają się w procesie trwającym całe życie, którego nie można osiągnąć poprzez nabycie indywidualnych kompetencji lub ukończenie kursu edukacyjnego. Powinno to zatem odbywać się wielokrotnie na wszystkich etapach edukacji, od dzieci po osoby starsze. W tym celu opracowano model spirali uczenia się (Deardorff 2008).

*Chęć do nauki tworzy podstawę w kontekście ekspansywnej motywacji do nauki (Holzkamp 1995)

Rys. 5: Spirala edukacyjna (opracowanie własne; ZIL, Medvedieva w oparciu o Deardorff 2008)

3-stopniowy model opracowany przez Pauliego (2015) dla procesu integracji kulturowej na przykładzie polsko-niemieckiego regionu przygranicznego został przeniesiony na zróżnicowanie podejść transgranicznych w koncepcji edukacyjnej VIADRINA 21+.

		Poziom interakcji transgranicznej
	Poziom przekraczania granicy	
Poziom postrzegania granicy		
Recepcja innej kultury, np. poprzez wprowadzenie w szkołach, naukę języka	Poznanie innej kultury, np. poprzez podróże studyjne, indywidualne projekty transgraniczne, projekty spotkań (porozumiewanie się, co do różnic kulturowych; proces uczenia się wpływający na pozbywanie się dystansu kulturowego)	Rozumienie innej kultury, np. poprzez regularne spotkania, współpracę transgraniczną w konkretnych projektach (m.in. badanie historii regionalnej, imprezy sportowe)
I poziom zaawansowania	II poziom zaawansowania	III poziom zaawansowania

Rys. 6: Poziomy zaawansowania transgranicznej interakcji kulturowej (opracowanie własne; ZIL, Medvedieva w oparciu o Pauli, 2015)

Systemy edukacji w Polsce i Niemczech oferują obywatelom możliwość korzystania z programów uczenia się przez całe życie. Dzięki swobodzie przemieszczania się osiągniętej między dwoma krajami europejskimi, od pewnego czasu możliwości te są również wykorzystywane po drugiej stronie, pod warunkiem, że zapewniona jest komunikacja i bliskość geograficzna. Nierzadko zdarza się, że niemieckie i polskie dzieci uczęszczają do przedszkoli i szkół po drugiej stronie, ale jest to ograniczone do indywidualnych przypadków.

W obu krajach to rodzice decydują o tym, czy dzieci uczęszczają do placówek przedszkolnych, chociaż rodzice po obu stronach mają prawo do takiej opieki. Oprócz zadania opieki i edukacji dzieci, ośrodki przygotowują również dzieci do szkoły podstawowej na różne sposoby. Za profil merytoryczny odpowiadają w mniejszym lub większym stopniu same ośrodki.

W Polsce uczęszczanie do przedszkola („zerówką”) jest obowiązkowe od 6 roku życia, możliwe już od od 5. roku życia. (Prawo Oświatowe 2016) Zgodnie z obowiązującą w Polsce podstawą programową wychowania przedszkolnego (MEN 2017) wszystkie dzieci od 3 roku życia uczęszczające do przedszkola uczą się nowożytnego języka obcego, najczęściej angielskiego, ale również niemieckiego.

W Polsce obowiązek szkolny rozpoczyna się w wieku 7 lat (Prawo Oświatowe 2016). Po ukończeniu szkoły podstawowej (8 klas) uczniowie mogą wybrać szkoły średnie: licea ogólnokształcące (4 lata), technika (5 lat), szkoły branżowe pierwszego stopnia (3 lata) (Prawo Oświatowe 2016; European Commission 2019b).

Dyrektorzy szkół w Polsce mają stosunkowo daleko idące uprawnienia w zakresie tworzenia programów nauczania, z uwzględnieniem wszystkich treści zawartych w ramowych planach nauczania (por. Reum 2019, s. 151 i nast.). W klasach I-III przysługują 3 godziny tygodniowo do swobodnego określenia, w klasach IV-VIII 4 godziny, w liceum 3, w technikum 4, a w szkole branżowych I. Klasy, ponownie 3 godziny lekcyjne (MEN 2019).

Kraje związkowe Berlin i Brandenburgia uzgodniły ramowy program nauczania, który został opracowany przez Krajowy Instytut Szkół i Mediów Berlin-Brandenburgia, a który obowiązuje w obu krajach związkowych od roku szkolnego 2017/2018 (LISUM 2015a). Oprócz przedmiotów regularnych, ramowy program nauczania wymienia również tematy ogólne, które muszą być włączone do wewnętrznych programów nauczania w szkole, albo w ramach przedmiotów regularnych, albo w międzyprzedmiotowych formach nauczania lub projektach. Rekomenduje się również współpracę z partnerami spoza szkoły oraz z rodzicami (LISUM 2015b). Zgodnie z ustawą o szkołach (BbgSchulG 2018), szkoły mogą opracować swój własny profil i przeznaczyć na ten cel 10% godzin nauczania.

Oprócz elastyczności widocznej w szkołach po obu stronach, ramowe programy nauczania zawierają również cele, metody i przedmioty, które stanowią punkty odniesienia w podejściach transgranicznych (Prawo Oświatowe 2016, MEN 2017). Powoduje to znaczne nakładanie się odpowiednich przedmiotów i ma na celu rozwój umiejętności przekrojowych w obu systemach. Umiejętności interdyscyplinarne wyraźnie określone w brandenburskim ramowym programie nauczania odpowiadają analogicznym przedmiotom po stronie polskiej. Poczawszy od klasy VII, na orientację zawodową można przeznaczyć ok. 10 godzin rocznie (MEN 2017).

Ponieważ edukacja jest często związana z kulturą, regionalne dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe stanowi ogromny potencjał dla transgranicznych podejść edukacyjnych. W programach nauczania obu systemów szkolnych pozaszkolne miejsca nauki stanowią istotny element edukacji formalnej, umożliwiając żywy transfer wiedzy i umiejętności. Na przykład klasy szkolne odwiedzają muzea, teatry i miejsca pamięci. Wiele z tych elementów dziedzictwa naturalnego i kulturowego w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA jest już wykorzystywanych przez instytucje edukacyjne i inne zainteresowane strony w ich formalnych i nieformalnych programach.

Biorąc pod uwagę często lokalną odpowiedzialność, sensowne jest wykorzystanie istniejących partnerstw między przedszkolami, szkołami, gminami i powiatami jako punktu wyjścia dla transgranicznych podejść edukacyjnych.

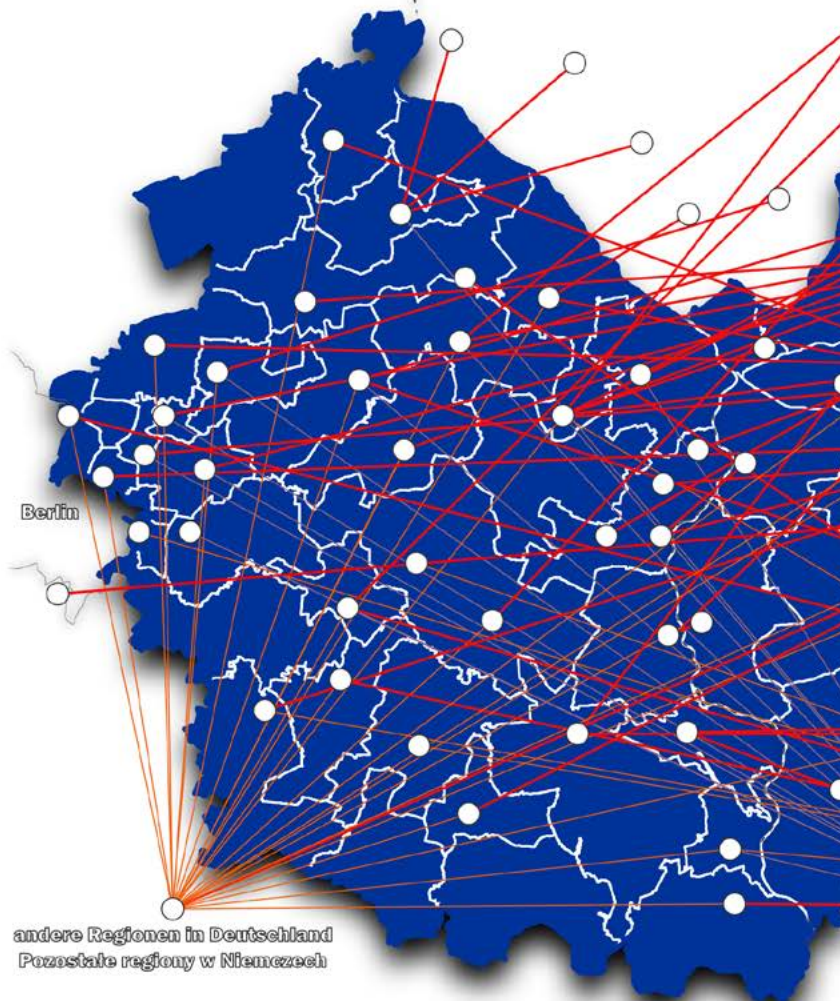

Rys. 7: Przykłady dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA
(Fot.: Horst Drewing, Krzysztof Szydlak, Winfried Mausolf, archiwum Euroregionu)

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

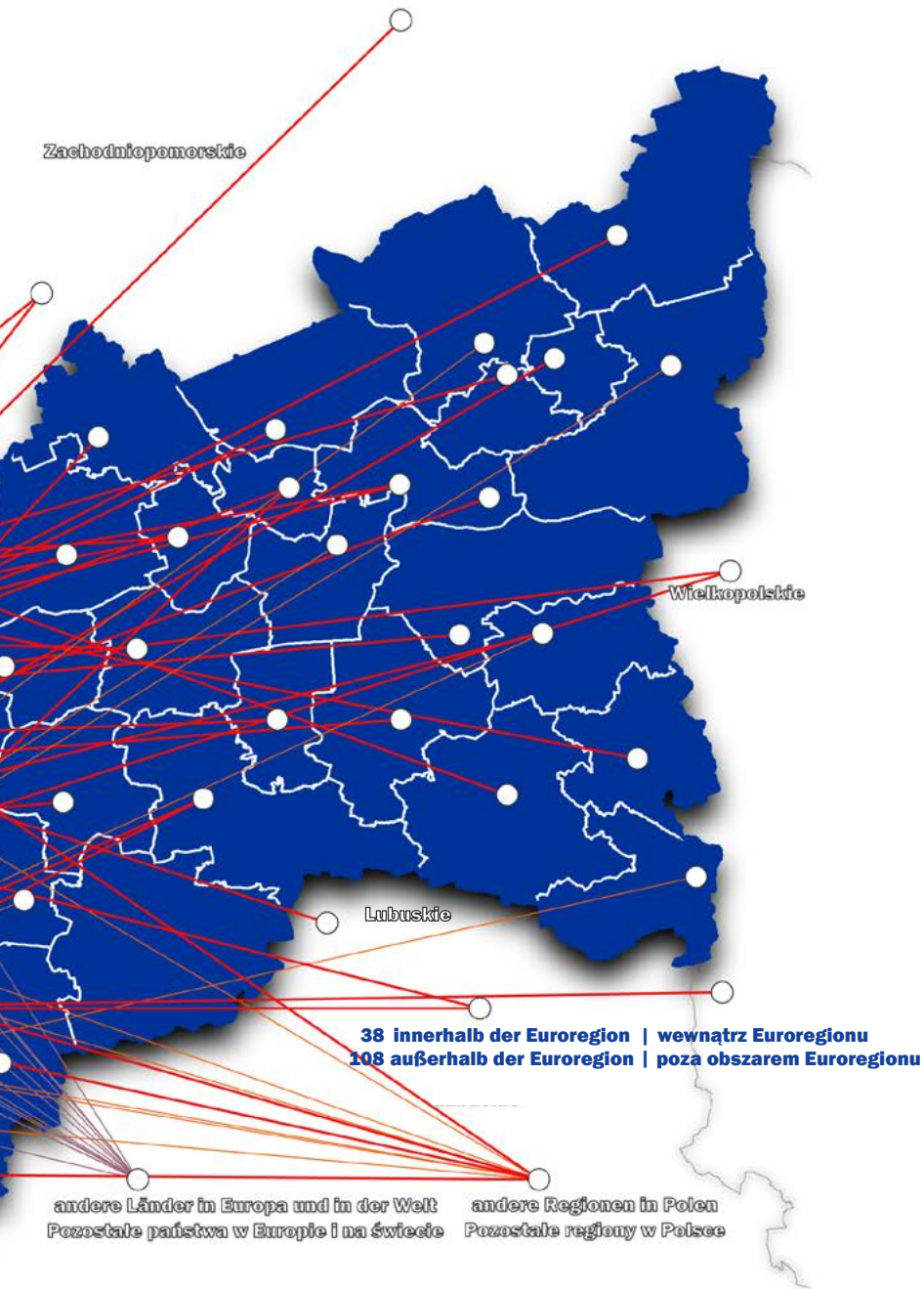
Kommunale Partnerschaften | Partnerstwa Komunalne

Berlin

andere Regionen in Deutschland
Pozostałe regiony w Niemczech

Brandenburg

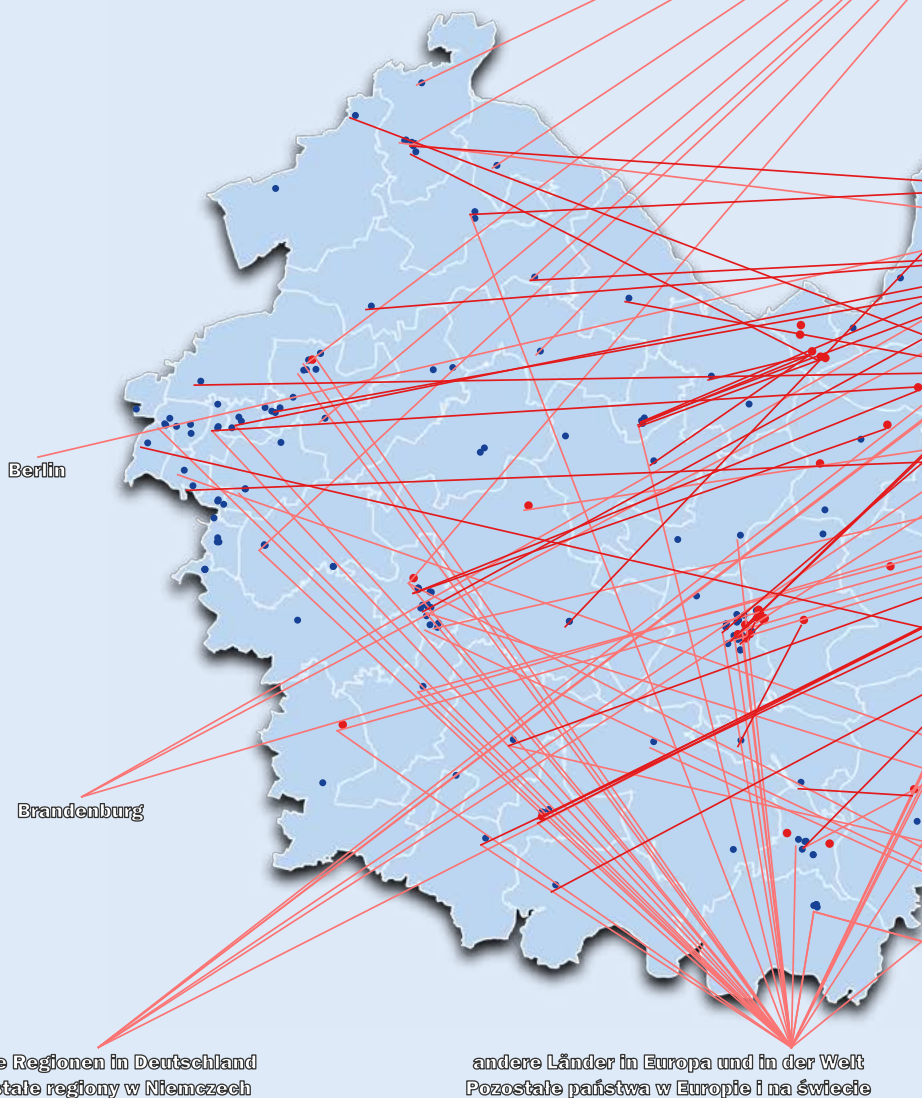

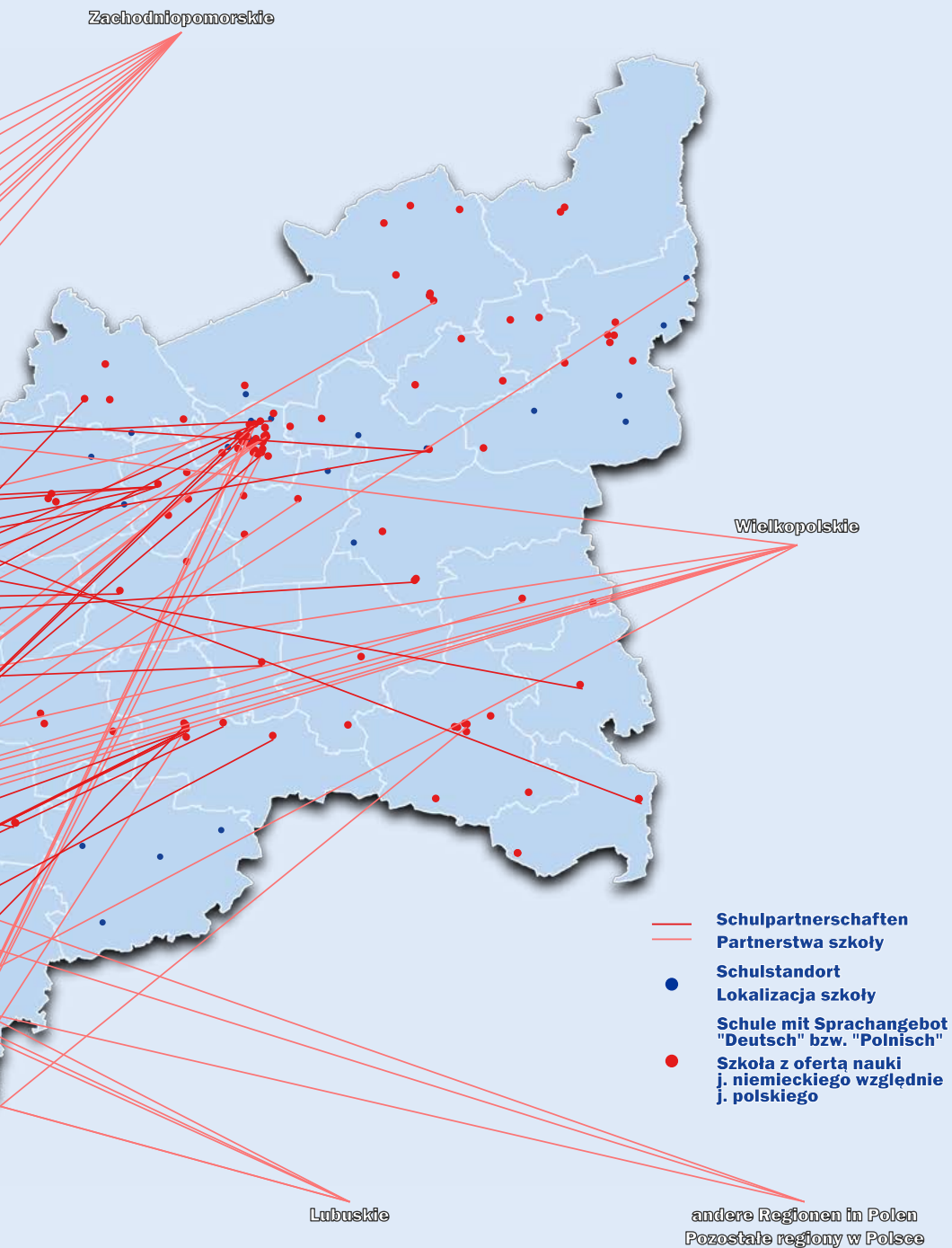
Rys. 8: Partnerstwa komunalne w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA (ER PEV 2020b)

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Internationale Schulpartnerschaften
von allgemeinbildenden Schulen |

Międzynarodowe partnerstwa
szkół kształcenia ogólnego

Rys. 9: Międzynarodowe partnerstwa szkół ogólnokształcących w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA

Zadanie i metodologia

Opierając się na korzyściach płynących z transgranicznych doświadczeń edukacyjnych, Koncepcja Edukacyjna VIADRINA 21+ ma na celu rozszerzenie transgranicznych interakcji opartych na współpracy. W wyniku analizy sytuacji sformułowano cel dla grupy wiekowej przedszkolnej i szkolnej, aby każde dziecko mogło cieszyć się aktywnością transgraniczną.

Dla sektora przedszkolnego cel został skonkretyzowany w następujący sposób:

Rozszerzenie działań transgranicznych w taki sposób, aby każde dziecko w wieku od 4 lat do rozpoczęcia nauki w szkole przynajmniej jeden raz (najlepiej raz w roku) uczestniczyło w interakcji transgranicznej (najlepiej trwającej kilka dni).

Podobny cel postulowano dla sektora szkolnego:

Rozszerzenie działań transgranicznych w taki sposób, aby każdy uczeń przynajmniej jeden raz (najlepiej raz w roku) uczestniczył w interakcji transgranicznej w ramach programów edukacyjnych szkół podstawowych i średnich.

Opiera się to również na wspomnianym na początku podejściu „spirala edukacyjna”, które przewiduje interakcje międzykulturowe w każdym wieku. Koncepcja edukacyjna przewiduje również konsolidację istniejących działań, angażując dzieci w wieku do 3 lat i równolegle realizując środki towarzyszące, np. w ramach zajęć pozalekcyjnych.

Przeprowadzone tutaj studium wykonalności koncentrowało się jednak na pytaniu, czy wyżej wymienione cele dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym są możliwe do osiągnięcia i z uwzględnieniem jakich warunków (w tym organizacyjnych, czasowych, możliwościowych, ekonomicznych).

W celu zbadania tej kwestii

- przeanalizowano odpowiednie próbki z wielu projektów spotkań dzieci i młodzieży, które miały miejsce w obszarach funduszy zarządzanych przez Euroregion dla Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży i wspieranego przez UE funduszu małych projektów,
- zainicjowano i przeanalizowano interakcje transgraniczne („współpracę”) w sensie testów pilotażowych przeprowadzonych przez Euroregion,
- wykorzystano wyniki badań ekspertów.

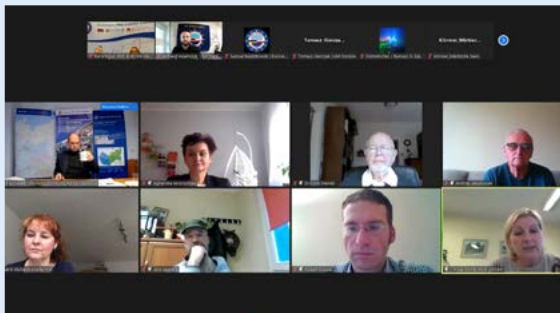
Do próby przykładowych projektów wybrano projekty spotkań, które miały miejsce przed lub po ograniczeniach kontaktowych związanych z Covid-19 i które miały interaktywny charakter - porównywalny pod względem koncepcji edukacyjnej VIADRINA 21+. Projekty spotkań zainicjowane w ramach studium wykonalności odbyły się w 2022 i 2023 roku. Opinie ekspertów pochodzą z warsztatów, dyskusji eksperckich, dyskusji panelowych i konferencji organizowanych przez Euroregion.

Należy podkreślić następujące kwestie:

- Dyskusje eksperckie z interesariuszami miejskimi (Kostrzyn nad Odrą, 17.05.2022; Bad Freienwalde, 21.06.2022; Gorzów Wielkopolski., 23.06.2022; Seelow, 25.07.2022; Goltzow, 18.05.2022; Briesen, 18.06.2022; Frankfurt nad Odrą, 16.11.2022; Brieskow-Finkenheerd, 20.09.2023)
- Warsztaty fachowe ekspertów z zakresu edukacji przedszkolnej (Gorzów Wielkopolski, 15.02.2022)
- Warsztaty fachowe ekspertów z zakresu edukacji szkolnej (Gorzów Wielkopolski, 22.02.2022)
- Warsztaty międzykulturowe (24.03.2023, Frankfurt nad Odrą)
- 19. Polsko-Niemieckie Forum Wymiany Młodzieży (14.09.2021; Trebnitz)
- V Słubicko-Frankfurckie Forum Kształcenia (06.10.22, Collegium Polonicum)
- Konferencja „Bez granic: nauka - praca - życie” (25.11.2022, Gorzów Wielkopolski)
- Podróż studyjna na temat edukacji w Brandenburgii (19.04.2023, Poczdam)
- Konferencja „Edukacja transgranicznie 21+: Wyzwania & Potencjały”, (15.06.2023, Collegium Polonicum)
- Dialog online „Mobilność młodzieży w niespokojnych czasach w niespokojnej Europie” (30.04.2021, wideokonferencja)
- Dialog obywatelski „Wartość dodana Edukacji transgranicznie w Europejskim Roku Kompetencji 2023”, (15.06.2023, Collegium Polonicum)
- Polsko-Niemiecka Platforma Współpracy (08.03.2023, Kostrzyn nad Odrą)
- Polsko-Niemiecka Giełda Kooperacji „Europa tuż za rogiem - zagranica w niecałą 1h, Wartość dodana bliskości granicy dla wymiany dzieci i młodzieży”, (16.06.2023, Collegium Polonicum)

Jako podstawa do analizy statystycznej została przyjęta Koncepcja Edukacyjna VIADRINA 21+ wraz z zawartymi w niej danymi, dlatego przyjęto tutaj liczbę dzieci i uczniów z 2018 i 2020 roku.

Rys. 10: Studium wykonalności w DIALOGU z ekspertami w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA (Fot.: archiwum Euroregionu)

Analiza

W celu przeprowadzenia analizy wykonalności należało najpierw przeanalizować, w jakim stopniu jest możliwe zapewnienie sobie niezbędnych kosztów osobowych, finansowych i organizacyjnych.

Do analizy wybrano jako przykłady 5 szczególnie charakterystycznych projektów spotkań, które były zarządzane przez Euroregion w ramach finansowania zapewnianego przez Polsko-Niemiecką Współpracę Młodzieży lub finansowany ze środków UE Fundusz Małych Projektów (ER PEV 2023). Ponadto 3 porównywalne interakcje zostały zainicjowane i technicznie wsparte przez Euroregion.

Kluczowe dane z tych 8 studiów przypadku zostały krótko scharakteryzowane poniżej.

Studium przypadku 1 – przedszkole

Gorzów Wlkp. – Eisenhüttenstadt			
nr projektu	PP-04/19	termin projektu	12.06.19
gospodarz	Gorzów Wlkp.		godz. 10-14
gość	Eisenhüttenstadt	odległość, czas jazdy	116 km, 1 h 47 min
wiek	4-6 lat		
liczba dzieci	56 (31 D; 25 PL)	liczba opiekunów	min. 18
opis	<ul style="list-style-type: none">wieloletnie partnerstwo między przedszkolamiokoło 3-4 wzajemnych spotkań przedszkoli rocznie, plus spotkanie przygotowawcze na początku rokugospodarz ponosi koszty programu; gość ponosi koszty podróżyfinansowane przez PNWM; wsparcie społeczności i rodzicówinterakcja: konstruowanie, ruch i kreatywne gry		

Studium przypadku 2 – przedszkole

Krzeszyce – Altlandsberg			
nr projektu	PP-08/22	termin projektu	23.09.22
gospodarz	Krzeszyce		godz. 13-17
gość	Altlandsberg	odległość, czas jazdy	102 km, 1 h 37 min
wiek	5-6 lat		
liczba dzieci	51 (25 D; 26 PL)	liczba opiekunów	min. 10
opis	<ul style="list-style-type: none">wieloletnie partnerstwo gminneokoło 2 wzajemnych spotkań przedszkoli roczniegospodarz ponosi koszty programu; gość ponosi koszty podróżyfinansowane przez PNWM; wsparcie społeczności i rodzicówinterakcje: zabawy integracyjne, przedstawienia, uroczystości, projekt muzyki klasycznej		

Studium przypadku 3 – przedszkole

Seelow – Kostrzyn			
nr projektu	KPF-03/21	termin projektu	24.06.22
gospodarz	Strausberg		godz. 9-15
gość	Kostrzyn	odległość, czas jazdy	63 km, 1 h
	Dębno		80 km, 1 h 20 min
	Moryń		67 km, 1 h 8 min
	Chojna		72 km, 1 h 13 min
wiek	4-6 lat	liczba opiekunów	min. 23
liczba dzieci	210 (178 D; 55 PL)		
opis	<ul style="list-style-type: none"> • 21. Niemiecko-Polska Olimpiada Przedszkoli w Powiecie Märkisch-Oderland (MOL) • coroczne spotkanie (w 2021 r. 17 niemieckich i 6 polskich) grup przedszkolnych z powiatu MOL i różnych polskich gmin w województwach lubuskim i zachodniopomorskim oraz kilka spotkań przygotowawczych i uzupełniających między okręgowym związkiem sportowym MOL (organizator) a przedszkolem nr 1 „Pod Topolą” w Kostrzynie nad Odrą (partner projektu). • gospodarz ponosi koszty programu; gość ponosi część kosztów podróży • finansowanie ze wspieranego przez UE Funduszu Małych Projektów w Euro-regionie PRO EUROPA VIADRINA; wsparcie ze strony gmin, firm i rodziców • interakcja: otwarcie olimpiady, konkursy (ślalom z piłką gimnastyczną, sprint, rzut piłką lekarską, wyścig w workach, slalom z taczka, wyścig na hulajnogach), wielka sztafeta finałowa 		

Studium przypadku 4 – szkoła

Rzepin – Hoppegarten			
nr projektu	PP-08/19	termin projektu	16./17.05.19
gospodarz	Rzepin		godz. 10-16
gość	Hoppegarten	odległość, czas jazdy	78 km, 57 min
wiek	13-15 lat		
liczba dzieci	39 (19 D; 20 PL)	liczba opiekunów	min. 4
opis	<ul style="list-style-type: none"> • wieloletnie partnerstwo samorządowe • gospodarz ponosi koszty programu; gość ponosi koszty podróży • dofinansowanie z PNWM; wsparcie gmin i rodziców • interakcja: zabawy integracyjne, animacje językowe, dyskoteka, ognisko, wycieczki piesze (Puszcza Rzepińska, ścieżka dydaktyczna, szkółka leśna) 		

Studium przypadku 5 – szkoła

Trebnitz – Żary			
nr projektu	PEV 22-037	termin projektu	02.-08.05.22
gospodarz	Trebnitz		godz. 10–16
gość	Żary	odległość, czas jazdy	149 km, 2 h 21 min
	Międzychód		131 km, 1 h 54 min
	Seelow		14 km, 13 min
wiek	12-20 lat	liczba opiekunów	min. 9
liczba dzieci	24 (8 D; 16 PL)		
opis	<ul style="list-style-type: none"> wieloletnie partnerstwo projektowe w ramach firmy szkolnej „Kaffee zum Glück”. wysoki współczynnik nadzoru ze względu na udział młodzieży niepełnosprawnej, mającej trudności w nauce lub pochodzącej z rodzin znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej (dom dziecka) gospodarz ponosi koszty programu; gość ponosi koszty podróży finansowanie przez PNWM; wsparcie ze strony społeczności i rodziców interakcja: gry kooperacyjne, animacja językowa, warsztaty (rozwój umiejętności zawodowych: catering, gotowanie, pieczenie, stolarstwo), warsztaty pomysłów 		

Studium przypadku 6 – szkoła

Dobiegiew – Strausberg			
nr projektu	PP-04/22	termin projektu	17.09.22
gospodarz	Dobiegiew		godz. 8-18:30
gość	Strausberg	odległość, czas jazdy	158 km, 2 h 47 min
wiek	12-17 lat		
liczba dzieci	24 (8 D; 16 PL)	liczba opiekunów	min. 3
opis	<ul style="list-style-type: none"> projekt „Piknik żeglarski” gospodarz ponosi koszty programu; gość ponosi koszty podróży finansowany przez DPJW; wsparcie społeczności i rodziców interakcja: Zapoznanie z olinowaniem łodzi omega, nauka węzłów żeglarskich, ćwiczenia grupowe manewrowanie w porcie, rejs na most Pojednania, konkursy, pokaz ratownictwa, zwiedzanie Dobiegiewa, wieczór integracyjny (wspólny posiłek i koncert) 		

Studium przypadku 7 – projekt testowy Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Frankfurt (Oder) – Gorzów Wlkp.			
nr projektu	PEV 23-055	termin projektu	15.+16.06.23
gospodarz	Frankfurt (Oder)		godz. 18–22 + godz. 8–16
gość	Gorzów Wlkp.	odległość, czas jazdy	85 km, 1 h 30 min
	Stubice		7 km, 10 min
	Berlin		100 km, 1 h 23 min
	Beeskow		32 km, 35 min
	Seelow		27 km, 30 min
wiek	12-17 lat	liczba opiekunów	min. 23
liczba dzieci	68 (35 D; 33 PL)		
opis	<ul style="list-style-type: none"> demokracja w Unii Europejskiej – warsztaty przygotowawcze do polsko-niemieckiej debaty uczniowskiej z grupami uczniów z 6 gmin gospodarz ponosi koszty programu; goście ponoszą część kosztów podróży finansowane przez PNWM; wsparcie gmin i rodziców interakcja: moderowana rundka zapoznawcza, retoryka, wspólny czas wolny (jedzenie, ognisko) 		

Studium przypadku 8 – projekt testowy Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Neutrebbin – Bogdaniec			
nr projektu	Ohne	termin projektu	10.-13.10.22
gospodarz	Joachimsthal / Neutrebbin		od godz. 12 dnia przyjazdu do godz. 12 dnia wyjazdu
gość	Bogdaniec	odległość, czas jazdy	126 km, 2 h 6 min
wiek	10–14 lat		
liczba dzieci	30 (15 D; 15 PL)	liczba opiekunów	min. 4
opis	<ul style="list-style-type: none"> tydzień projektowy „Wilk idzie do szkoły” gospodarz ponosi koszty programu; gość ponosi koszty podróży finansowane przez INTERREG VA Brandenburgia - Polska 2014–2020; wsparcie gmin i rodziców interakcja: gry mające na celu wzajemne poznanie się, wilcza szkoła (praca grupowa z materiałami dydaktycznymi), wizyta myśliwego, wycieczka przyrodnicza „Leśny skrzat”, wspólny czas wolny dotatkowa interakcja grupowa: rękodzieło bożonarodzeniowe 15.12.2022 (w Neutrebbin) 		

Wymienione tutaj działania charakteryzowały się programami dostosowanymi do wieku (poznawanie się, gry, język, czas wolny) i, jako interakcje transgraniczne, pozytywnie przyczyniły się w szczególności do rozwoju umiejętności interdyscyplinarnych, społecznych i międzykulturowych. W przypadku uczniów interaktywne metody obejmowały również treści lekcyjne (np. biologia, etyka, sport, historia, język) lub elementy zorientowane na karierę.

Pozytywny wpływ miało to, że partnerzy byli w stanie czerpać z długotrwałych partnerstw (często opierających się na partnerstwach samorządów) bądź przygotowanych lub sprawdzonych w praktyce programów wydarzeń. Takie programy powinny być zatem wykorzystywane lub dodatkowo rozwijane. Z projektów zainicjowanych przez Euroregion można również wywnioskować, że istniejąca otwartość na interakcje transgraniczne w instytucjach wspierających może być doprowadzone do konkretnych działań, jeśli „opiekun” (np. poprzez organizowanie partnerów, programów wydarzeń lub środków finansowych) zapewni wsparcie.

Badanie wykazało, że jednodniowe interakcje transgraniczne są również możliwe dla partnerów, którzy są oddzieleni stosunkowo dużą odległością przekraczającą 2 godziny czasu podróży. Ponieważ odległości w tych przypadkach wynoszą do 158 km (Dobiegniew - Strausberg), można założyć, że jednodniowe interakcje są również możliwe dla podmiotów ze wszystkich gmin w Euroregionie, jeśli mają odpowiednie kontakty. Wywiady z ekspertami wykazały, że odległości do 1,5 godziny są uważane za optymalne dla takich wydarzeń.

Jeśli chodzi o miejsca do realizacji wydarzeń, oprócz ośrodków edukacyjnych, można rozważyć wykorzystanie obiektów komercyjnych i samorządowych (np. boisk sportowych).

Aby przeanalizować koszty osobowe i finansowe związane z interakcjami, wykorzystano koszty kwalifikowalne z rachunków zakończonych projektów, przy czym przedstawiono tutaj kwoty przyznanych dotacji w EUR. W prawie wszystkich przypadkach dodano koszty osobowe i finansowe partnerów projektu lub instytucji i osób wspierających, które nie zostały dofinansowane w ramach projektu.

Poniższe zestawienia przedstawiają kluczowe dane ze studiów przypadku dotyczące dotacji związanych z uczestnikami oraz odsetka dzieci i opiekunów.

Przedszkole

	Liczba dzieci	Liczba opiekunów	Σ uczestników	Liczba dni	kwota	Kwota na uczestnika/dzień	proporcja dzieci : opiekunowie
Gorzów Wlkp. - Eisenhüttenstadt	56	18	73	1	644 €	8,82 €	3 : 1
Krzeszyce - Altlandsberg	51	10	61	1	638 €	10,45 €	5 : 1
Seelow - Kostrzyn	210	23	233	1	9.087 €	39,00 €	9 : 1

Szkoła

	Liczba dzieci	Liczba opiekunów	Σ uczestników	Liczba dni	kwota	Kwota na uczestnika/dzień	proporcja dzieci : opiekunowie
Rzepin – Hoppegarten	39	4	43	2	1.290 €	15,00 €	10 : 1
Trebnitz – Żary	24	9	33	7	12.005 €	51,97 €	3 : 1
Dobiegniew – Strausberg	24	3	27	1	371 €	13,75 €	8 : 1
Frankfurt (Oder) – Gorzów Wlkp.	68	23	91	2	11.444 €	62,88 €	3 : 1
Neutrebbin – Bogdaniec	30	4	34	4	6.388 €	46,97 €	8 : 1

W przypadku projektów jednodniowych dotacje wahały się od 8,82 EUR do 39,00 EUR na uczestnika dziennie. W przypadku polsko-niemieckiej Olimpiady Przedszkoli (Seelow – Kostrzyn nad Odrą) po stronie niemieckiej koszty obejmowały również koszty transportu polskich uczestników oraz upominki dla gości.

W przypadku analizowanych interakcji w sektorze szkolnym, 1- lub 2-dniowe projekty z polskim gospodarzem otrzymały dotacje w wysokości 13,75 EUR lub 15,00 EUR na uczestnika dziennie. W przypadku projektów kilkudniowych po stronie niemieckiej z noclegiem, dotacje na pokrycie kosztów wyniosły od 46,97 EUR do 62,88 EUR na uczestnika dziennie.

Miejsca po stronie niemieckiej, projekty trwające kilka dni z noclegami i projekty wymagające wysokiej liczby opiekunów mają zazwyczaj większy wpływ na koszty projektów. Ze względu na dużą różnorodność interakcji transgranicznych pod względem rodzaju i zakresu oraz różne możliwości i opcje dostępne dla organizatorów, nie można na tej podstawie wyprowadzić standardowych stawek za takie interakcje. Przedstawione tutaj kwoty mogą służyć jedynie jako wskazówka. W tym miejscu należy wspomnieć, że ze względu na wzrost inflacji w ostatnich latach, kwoty te nie mogą być przenoszone na przyszłość.

Stosunek liczby opiekunów do liczby dzieci i młodzieży uczestniczących w projekcie waha się od 1:3 do 1:10, co w każdym przypadku zapewniało nadzór wymagany dla danej grupy wiekowej. Olimpiada Przedszkoli (Seelow - Kostrzyn) obejmowała również wielu opiekunów-wolontariuszy, którzy nie zostali uwzględnieni w projekcie, a zatem nie mieli tutaj wpływu na wyniki statystyczne.

W przypadku dwóch projektów szkolnych, w których proporcja opiekunów do dzieci wynosiła 1:3, w grę wchodziły specjalne treści przedmiotowe (studium przypadku Frankfurt nad Odrą – Gorzów Wlkp.) oraz ze względu na udział dzieci z grup wymagających dodatkowej opieki (studium przypadku Trebnitz – Żary).

W większości przypadków podstawowy opiekun nad takimi działaniami transgranicznymi może być zapewniony przez wychowawców lub nauczycieli, którzy towarzyszą grupom z obu stron w imieniu partnerów projektu. W przypadku bardziej wymagających programów lub większych grup, do grona opiekunów często dodawani są rodzice, wolontariusze ze strony organizatorów i partnerów projektu, pośrednicy językowi lub liderzy warsztatów zaangażowani w ramach zwrotu kosztów własnych lub umów cywilno-prawnych/faktur.

Poniżej zostanie przeanalizowane pytanie, czy i w jakiej formie wszystkie dzieci i młodzież w Euroregionie mogą korzystać z interakcji transgranicznych podczas pobytu w ośrodkach opieki dziennej lub szkołach.

Analiza opiera się na danych statystycznych przygotowanych w ramach koncepcji edukacyjnej VIADRINA 21+. Ponadto dla obu grup wiekowych stosowany jest model „standardowego spotkania”, w którym 2 grupy obu stron z 24 dziećmi i opiekunami spotykają się jednego dnia (sektor przedszkolny) lub co najmniej 3 dni (sektor szkolny).

Tab. 1: Struktura ludności - Dzieci w wieku do 6 lat w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA (Amt für Statistik Berlin-Brandenburg 2019; Główny Urząd Statystyczny 2020, cit. w: ER PEV 2020 „Koncepcja Edukacyjna VIADRINA 21+”)

	Strona niemiecka	Strona polska
0-3 lat	10.756	11.054
4-6 lat	15.029	15.152
4-6 lat (w opiece)	13.433	13.404
Liczba przedszkoli	243	185

W 2019 r. w 243 niemieckich i 185 polskich przedszkolach / placówkach opieki dziennej dla dzieci po obu stronach opiekowano się łącznie 26 837 dziećmi w wieku od 4 do 6 lat. Zakładając postulowane tutaj jednodniowe „standardowe spotkanie” 48 (24 niemieckich i 24 polskich) dzieci, każdego roku w placówkach opieki dziennej musiałyby mieć miejsce około 559 polsko-niemieckich spotkań.

Jeśli spotkania te zostaną rozłożone na 3 lata pobytu w przedszkolu / ośrodku opieki dziennej dla dzieci, każdego roku należy zorganizować 186 spotkań. Zakładając, że spotkania te są organizowane w równym stopniu przez stronę niemiecką i polską, 93 spotkania z 48 dziećmi musiałyby odbyć się po każdej stronie, aby statystycznie dotrzeć do wszystkich dzieci objętych opieką w ciągu 3 lat. Jeśli te modelowe obliczenia zostaną przeniesione na poszczególne ośrodki opieki dziennej, 1 grupa 24 dzieci na ośrodek opieki dziennej musiałyby być zaangażowana w interakcję transgraniczną każdego roku.

Zgodnie ze stawkami finansowania Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM 2023), dotacja w wysokości 1 055,00 EUR (19,18 EUR / dziecko; po stronie niemieckiej) lub 2860 zł [= 779,95 EUR] (52 zł = 14,18 EUR / uczestnika; po stronie polskiej) mogłaby zostać przyznana na takie „standardowe spotkanie” z 7 opiekunami. W przypadku 93 spotkań transgranicznych należy zatem oczekiwać kosztów w wysokości 98 309,15 EUR (po stronie niemieckiej) i 265 980 zł [=72 678,88 EUR] (po stronie polskiej) rocznie.

W przypadku „standardowego spotkania” w sektorze szkolnym (2 grupy po 24 osoby, łącznie 48 dzieci i 5 opiekunów; 3 dni, 2 noce) podejście to wygląda następująco:

Tab. 2: Struktura szkół średnich w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA (opracowanie własne na podstawie Amt für Statistik Berlin-Brandenburg 2020a, RSP0 2020 cit. w: ER PEV 2020 „Konsepja Edukacyjna VIADRINA 21+”)

	Strona niemiecka		Strona polska	
	Liczba uczniów	Liczba szkół	Liczba szkół	Liczba uczniów
ogółem (szkoła)	30.744	121	136	33.149
ogółem (szkoły średnie)	12.228	25	15.152	5.224

W roku szkolnym 2018/2019 w 121 niemieckich i 136 polskich szkołach podstawowych po obu stronach uczyło się łącznie 63 893 uczniów, a w 25 niemieckich i 21 polskich szkołach średnich - 17 452 uczniów. Przy trzydniowym „standardowym spotkaniu” 48 (24 niemieckich i 24 polskich) uczniów, każdego roku musiałyby się odbyć około 1 331 takich dni lub tygodni projektowych w szkołach podstawowych i 364 w szkołach średnich.

Jeśli te 1 695 spotkań zostanie rozłożonych na 8 lat szkoły podstawowej i 4 lata szkoły średniej, każdego roku należy zorganizować 257 spotkań. Zakładając, że spotkania te są organizowane w równym stopniu przez stronę niemiecką i polską, 129 spotkań z 48 dziećmi musiałyby odbyć się po każdej stronie, aby statystycznie dotrzeć do wszystkich uczniów uczęszczających do szkoły w ciągu 8 lat szkoły podstawowej i 4 lat szkoły średniej. Jeśli to modelowe obliczenie zostanie zastosowane do poszczególnych szkół, co najmniej 1 grupa 24 dzieci na szkołę musiałaby być zaangażowana w interakcję transgraniczną każdego roku.

W przypadku takiego trzydniowego „standardowego spotkania” z udziałem 5 opiekunów (stosunek opiekunów 1:10), stawki finansowania Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży (PNWM 2023) wyniosłyby 7 125,00 EUR (44,81 EUR na ucznia/ dzień; po stronie niemieckiej) lub 19 080 zł [= 4.935,48 EUR] (120 zł = 31,04 EUR na uczestnika/ dzień; po stronie polskiej). W przypadku 129 spotkań transgranicznych należy zatem oczekiwać łącznie kosztów w wysokości 919 125,00 EUR (po stronie niemieckiej) i 2 461 320 zł [= 636.676,92 EUR] (po stronie polskiej) rocznie.

Rys. 11: Przykładowe interakcje w sektorze przedszkolnym i szkolnym w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA (Fot. archiwum Euroregionu; Andreas Prinz).

Wskazówki i rekomendacje

W ramach tego studium wykonalności uwzględniono również ustalenia i doświadczenia z dyskusji ekspertów z zainteresowanymi stronami, warsztatów, konferencji itp., które dostarczyły informacji organizacyjnych, merytorycznych i związanych z potencjałem oraz zaleceń dotyczących odpowiedzi na analizowane tutaj pytania. Są one wymienione poniżej, część z nich została również opracowana w formie pisemnej (m.in. ER PEV; 2023A)

Organizacja

Struktury, zakresy obowiązków i niedobór wykwalifikowanej kadry pracowniczej w systemie edukacji wymagają ze względu na kopetecje krajowe większego zaangażowania ze strony obu państw. Postulowany tutaj cel nie może zostać osiągnięty jedynie poprzez współpracę transgraniczną na poziomie regionalnym.

Niezbędne jest również wsparcie na poziomie krajowym w celu wyjaśnienia lub uproszczenia aspektów prawnych, np. przekraczania granicy przez dzieci i grupy młodzieżowe, finansowania transgranicznego uczęszczania do szkół lub uwzględnienia go w planowaniu rozwoju szkół komunalnych.

Wreszcie, właściwe organy krajowe powinny pomóc w zapewnieniu ciągłości projektów modelowych po zakończeniu ich realizacji.

Zaangażowanie i współpraca z organizacjami pozarządowymi okazały się korzystne w wielu przypadkach (np. fakultywne zajęcia z języka polskiego w szkołach we Frankfurcie; integracja dzieci ukraińskich w świetlicach i szkołach w Gorzowie Wlkp). Ten rodzaj współpracy ze stronami trzecimi nie może i nie powinien rekompensować zapotrzebowania na wyspecjalizowany personel w placówkach, ale ułatwia na przykład rozszerzenie interakcji transgranicznych.

Treść

Doskonalenie kompetencji językowych, komunikacyjnych i międzykulturowych stanowi również istotną podstawę udanej współpracy gospodarczej i pełnego wzajemnego szacunku współżycia społecznego w przyszłości.

Badania PISA wykazały, że umiejętności metodyczne na zakończenie edukacji są obecnie ważniejsze niż wiedza specjalistyczna. Ważne jest tworzenie przestrzeni do uczenia się, w których można rozwijać zaufanie, tolerancję, kreatywność i empatię oraz w których interdyscyplinarne konteksty są rozumiane.

Poprawa umiejętności językowych wymaga również możliwości korzystania z języka. Wszystkie okazje do interakcji transgranicznej zapewniają takie możliwości. Uczestniczenie w kilku takich sytuacjach nie tylko zwiększa motywację do nauki języka sąsiada, ale także buduje zaufanie.

Dostosowane do wieku programy doradztwa zawodowego dla dzieci i młodzieży są uważane za atrakcyjne i powinny być coraz częściej wykorzystywane w programach interakcji transgranicznych.

Sport, przyroda, sztuka, kultura i historia Euroregionu oferują również wiele odpowiednich punktów wyjścia dla lekcji tematycznych w celu stworzenia atrakcyjnych programów dla projektów jednodniowych czy tygodniowych w ramach polsko-niemieckich spotkań. Jest to również postrzegane jako sposób na zwiększenie atrakcyjności tutejszych obszarów wiejskich.

Atrakcyjność ofert polsko-niemieckich działań powinna również opierać się na koncepcji polskich i niemieckich pozaszkolnych instytucji edukacyjnych, których programy (pod względem treści i organizacji) nie są bezpośrednio związane z przedmiotami szkolnymi i są skierowane do dzieci i młodzieży, które uczestniczą w nich dobrowolnie.

Ponadto działania transgraniczne powinny w miarę możliwości obejmować elementy programu umożliwiające interakcję w mniejszych grupach (np. 12 dzieci) w celu osiągnięcia wysokiego stopnia rozwoju kompetencji. Okazało się korzystne, jeśli takie warsztaty (np. operowe, teatralne, fotograficzne) łączyły elementy produktywne kreatywne z prezentacją ich wyników.

Motywujące kampanie wizerunkowe, dwujęzyczne materiały edukacyjne i odpowiednie oferty cyfrowe są zalecane w celu zwiększenia atrakcyjności nauczania języków sąsiadujących. Lekcje online wprowadzone wraz z ograniczeniami kontaktowymi podczas pandemii Covid-19 również dostarczyły wielu doświadczeń w zakresie skutecznego uzupełniania lekcji bezpośrednich za pomocą środków cyfrowych.

Biorąc pod uwagę konsekwencje pandemii Covid-19, wszystkie zainteresowane instytucje są zgodne co do tego, że kontakty osobiste są niezastąpione w rozwijaniu umiejętności społecznych. Interakcje transgraniczne są również postrzegane jako format zmniejszania psychospołecznych konsekwencji takich ograniczeń w kontaktach.

Oprócz specyficznego sprzętu/oprogramowania, skuteczna integracja usług cyfrowych w edukacji i szkoleniach wymaga również umiejętności cyfrowych wśród nauczycieli i edukatorów, dla których należy rozszerzyć programy szkoleniowe.

Zasoby

W związku ze zwiększającymi się współzależnościami istnieje rosnąca potrzeba (i zapotrzebowanie) na podstawowe i zaawansowane kursy języka sąsiada dla pracowników przedszkoli/ ośrodków opieki dziennej dla dzieci, szkół, ich instytucji wspierających lub innych instytucji zaangażowanych w działania transgraniczne. Celem jest opracowanie programów szkoleniowych i dokształcających, które można zintegrować z działaniami zawodowymi.

Oprócz bezpośrednich wydarzeń służących wymianie doświadczeń, interakcje transgraniczne powinny być również otwarte na udział lub zaangażowanie nauczycieli, wychowawców lub pracowników innych instytucji transgranicznych.

Interakcje transgraniczne powinny być przede wszystkim w przypadku aktywnych partnerstw stabilizowane i rozszerzane - w sensie „wzmacniania aktywnych”. Liczne partnerstwa gmin i szkół są tego przykładem. W zależności od istniejących możliwości, powinny być one również systematycznie rozszerzane na inne organizacje.

W związku z ograniczonymi możliwościami finansowymi dostępnymi tutaj funduszy, np.: Polsko-Niemieckiej Współpracy Młodzieży i środków finansowych Unii Europejskiej z Funduszu Małych Projektów, ważne jest również wykorzystanie źródeł krajowych i ich synergiczne wykorzystanie. Jednym z przykładów jest § 18a konstytucji Brandenburgii, który wymaga od władz lokalnych zapewnienia partycypacji społecznej młodych ludzi. Można to również zastosować do interakcji transgranicznych.

Niezależnie od niedoboru wykwalifikowanej kadry pracowniczej po obu stronach, zaangażowanie osób pracujących w odpowiednich instytucjach na miejscu jest uważane za kluczowe dla wdrażania i zachowania ciągłości działań transgranicznych. Celem jest tutaj znalezienie wspólnych rozwiązań, w jaki sposób ich praca może być wspierana i uzupełniana w celu zapewnienia pożądanej kontynuacji.

Podsumowanie

To studium wykonalności zbadało zakres, w jakim zakresie interakcja transgraniczna w Euroregionie PRO EUROPA VIADRINA może zostać rozszerzona na całość dzieci i młodzież w edukacji przedszkolnej i szkolnej.

W wyniku tej analizy dochodzi się do wniosku, że organizacyjnie możliwe jest, aby wszystkie dzieci w Euroregionie skorzystały z interakcji transgranicznej przynajmniej jeden raz w trakcie przedszkola, szkoły podstawowej i średniej, zarówno w sektorze przedszkolnym, jak i szkolnym. W oparciu o omówione tutaj kwestie organizacyjne, kadrowe i merytoryczne, wymaga to jednak systematycznego i opartego na rozłożonej na etapy w czasie współpracy wszystkich odpowiednich ważnych instytucji.

Oznacza to wykorzystanie istniejących partnerstw samorządowych, rozszerzenie działań związanych z instytucjami, ustanowienie możliwości współpracy lub uczestnictwa dla instytucji bez istniejących partnerstw, opracowanie niskoprogowych programów edukacyjnych dostosowanych do wieku, systematyczne inicjowanie interakcji transgranicznych z pomocą „opiekunów” i poszukiwanie możliwości finansowania. Biorąc pod uwagę zadania i związane z nimi koszty, kwestia możliwości ich finansowania okazuje się również decydującym kryterium, czy teoretycznie istniejąca organizacyjna możliwość interakcji dla wszystkich dzieci, może zostać faktycznie zrealizowana.

W obliczu wszystkich tych kwestii sensowne jest ustanowienie platformy koordynacyjnej dla transgranicznych podejść edukacyjnych, jak już postulowano w Koncepcji Edukacyjnej VIADRINA 21+. Tutaj, na przykład, systematyczne i oparte na współpracy podejście można połączyć z poszukiwaniem źródeł finansowania alternatywnych do DPJW.

W oparciu o przytoczone podstawy naukowe i strategiczne, które dowodzą szczególnego znaczenia i wartości dodanej interakcji transgranicznych dla rozwoju kompetencji, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, proponowane tutaj systematyczne podejście powinno być ukierunkowane na dotarcie do całości dzieci i młodzieży.

**Niniejsze opracowanie można podsumować
następującym stwierdzeniem:**

„Nie tylko dobrzy uczniowie, WSZYSCY są potrzebni!”

*Prof. Schleicher, OECD; z okazji V Słubicko-Frankfurckie Forum
Kształcenia w dniu 6 października 2022 r.*

Bibliografia

Bolten, Jürgen (2012): Interkulturelle Kompetenz.
Landeszentrale für Politische Bildung Thüringen. Erfurt.

Brandenburgisches Schulgesetz (BbgSchulG; 2018): Gesetz über die Schulen im Land Brandenburg. <https://bravors.brandenburg.de/gesetze/bbgschulg> [letzter Zugriff 30.01.2020].

Deardorff, Darla K. (2008): Intercultural Competence: A Definition, Model and Implications for Education Abroad. In: Savicki, Victor (Hrsg.): Developing Intercultural Competence and Transformation. Theory, Research, and Application in International Education. Sterling.

Polsko-Niemiecka Współpraca Młodzieży (PNWM 2023): Stawki finansowania w 2023 r.

Europäische Kommission (2018d): Europäischer Bildungsraum. https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area_de. [letzter Zugriff 30.01.2020].

Europäischer Rat (2018): Schlussfolgerungen des Rates zum Thema, Eine Vision für einen europäischen Bildungsraum entwickeln. 9012/18. Brüssel. <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9012-2018-INIT/de/pdf> [letzter Zugriff 30.01.2020].

European Commission (2019b): Organizacja i struktura systemu edukacji. https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/content/organisation-education-system-and-its-structure-56_pl [dostęp dnia 20.12.2019 r.].

European Expert Network on Economics of Education (EENEE; 2018): Europe Benefits of Early Childhood Education and Care and the conditions for obtaining them. EENEE Analytical Report No. 32, Prepared for the European Commission.

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA (ER PEV; 2020):
Koncepcja Edukacyjna VIADRINA 21+.

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA (ER PEV; 2023):
Baza danych projektów DPJW i KPF 2018 - 2023. niepublikowany.

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA (ER PEV; 2023A): Protokół z posiedzeń warsztatów fachowych ekspertów z zakresu edukacji przedszkolnej i szkolnej. niepublikowany.

Landesinstitut für Schule und Medien Berlin-Brandenburg (LISUM; 2015a):
Rahmenlehrpläne, unter <https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/unterricht/rahmenlehrplaene/> [letzter Zugriff 30.01.2020].

Landesinstitut für Schule und Medien Berlin-Brandenburg (LISUM; 2015b): Rahmenlehrpläne, Jahrgangsstufen 1 – 10, Teil B Fachübergreifende Kompetenzentwicklung. <https://bildungsserver.berlin-brandenburg.de/unterricht/rahmenlehrplaene/implementierung-des-neuen-rahmenlehrplans-fuer-die-jahrgangsstufen-1-10/amtliche-fassung>. [letzter Zugriff 30.01.2020].

Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN; 2017): Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, kształcenia ogólnego dla branżowej szkoły I stopnia, kształcenia ogólnego dla szkoły specjalnej przysposabiającej do pracy oraz kształcenia ogólnego dla szkoły policealnej, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 lutego 2017 r., Poz. 356, Warszawa 2017.

Ministerstwo Edukacji Narodowej (MEN 2019b): Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 kwietnia 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół, Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej dnia 4 kwietnia 2019 r., Poz. 639, Warszawa 2019.

Organisation für wirtschaftliche Zusammenarbeit und Entwicklung (OECD; 2005): Definition und Auswahl von Schlüsselkompetenzen. <https://www.oecd.org/pisa/35693281.pdf> [letzter Zugriff 30.01.2020].

Pauli, Angelika (2015): Kooperationsbeziehungen im deutsch-polnischen Grenzraum. Zur Rolle kultureller und anderer Grenzen, Diss. pol. Berlin: Freie Universität Berlin. <https://d-nb.info/1071547704/34> [letzter Zugriff: 30.01.2020].

Reum, Nicolas (2019): Qualifizierungspraktiken von Unternehmen der Elektroindustrie vor dem Hintergrund qualifikatorischer Passungsprobleme in ausgewählten Regionen Deutschlands, Polens und den Niederlanden. Münster.

Thomas, Alexander (2003): Interkulturelle Wahrnehmung, Kommunikation und Kooperation. In: Thomas, Alexander, Kinast, Eva-Ulrike und Schroll-Machl, Sylvia (Hrsg.): Handbuch interkulturelle Kommunikation und Kooperation. Bd. 1 & 2, Göttingen.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016. Prawo Oświatowe (Prawo Oświatowe 2016), Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 11 stycznia 2017, Poz. 59, Warszawa 2017.

Vereinte Nationen (2015): Transformation unserer Welt: die Agenda 2030 für nachhaltige Entwicklung. <https://www.un.org/Depts/german/gv-70/band1/ar70001.pdf> [letzter Zugriff 30.01.2020].

Traktat między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o dobrym sąsiedztwie

i przyjaznej współpracy, podpisany w Bonn dnia 17 czerwca 1991 r. (RP / RFN; 1991): Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 lutego 1992 r., Nr 14, Poz. 56, Warszawa 1992.

EUROREGIO
NPROEUROP
AVIADRINAE
UROREGIO
NPROEUROP
AVIADRINAE
UROREGION
PROEUROPA
VIADRINA

Euroregion PRO EUROPA VIADRINA

Zachodniopomorskie

Wielkopolskie

Lubuskie

 miasto GORZÓW WIELKOPOLSKI	 powiat MIĘDZYRZECKI
 powiat GORZÓWSKI	 powiat SULECIŃSKI
 powiat STRZELECKO-DREZDENECKI	 powiat SŁUBICKI

0 7,5km 15km

Mittlere Oder e. V.

Członkowie

Amt Odervorland
www.amt-odervorland.de

Landkreis Märkisch-Oderland
www.maerkisch-oderland.de

Amt Seelow-Land
www.amt-seelow-land.de

Landkreis Oder-Spree
www.landkreis-oder-spree.de

DGB Berlin-Brandenburg
www.berlin-brandenburg.dgb.de

Landschaftspflegeverband „Mittlere Oder“ e. V.
www.mittlere-oder.de

Europa-Universität Viadrina
www.europa-uni.de

Messe und Veranstaltungen GmbH Frankfurt (Oder)
www.muv-ffo.de

Evangelischer Kirchenkreis „An der Oder und Spree“
www.evangelische-kirche-ffo.de

Stadt Frankfurt (Oder)
www.frankfurt-oder.de

Handwerkskammer Frankfurt (Oder)
www.hwk-ff.de

Stadt Seelow
www.seelow.de

Industrie- und Handelskammer Ostbrandenburg
www.ihk-ostbrandenburg.de

Vereinigung der Unternehmerverbände in Berlin und Brandenburg e. V.
www.uvb-online.de

Investor Center Ostbrandenburg GmbH
www.icob.de

Stadtfeuerwehrverband Frankfurt (Oder) e. V.

Stowarzyszenie Gmin Polskich Euroregionu „Pro Europa Viadrina”

Członkowie

Bledzew

www.bledzew.pl

Lubiszyn

www.lubiszyn.pl

Santok

www.santok.pl

Bogdaniec

www.bogdaniec.pl

Lubniewice

www.lubniewice.pl

Skwierzyna

www.skwierzyna.pl

Cybinka

www.cybinka.pl

Międzyrzecz

www.miedzyrzecz.pl

Słonsk

www.slonsk.pl

Deszczno

www.deszczno.pl

Ośno Lubuskie

www.osno.pl

Słubice

www.slubice.pl

Dobiegniew

www.dobiegniew.pl

Powiat Gorzowski

www.powiatgorzowski.pl

Stare Kurowo

www.starekurowo.pl

Drezdenko

www.drezdenko.pl

Powiat Słubicki

www.powiatslubicki.pl

Strzelce Krajeńskie

www.strzelce.pl

Gorzów Wielkopolski

www.gorzow.pl

Powiat Sulęciński

www.powiatsulecinski.pl

Sulęcín

www.sulecin.pl

Górzycza

www.gorzycza.pl

Przytoczna

www.przytoczna.pl

Trzciel

www.trzciel.pl

Kłodawa

www.klodawa.pl

Pszczew

www.pszczew.pl

Witnica

www.witnica.pl

Kostrzyn nad Odrą

www.kostrzyn.pl

Rzepin

www.rzepin.pl

Zwierzyn

www.zwierzyn.pl

Krzeszyce

www.krzeszyce.pl

